

INGLIZ VA QORAQALPOQ TILLARIDA SO‘ZLARNING QISQARISH USULLARINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI

Berdimuratov B. T.

Qaraqalpoq Mamleketlik Universiteti

Kirish. So‘zlarning qisqarishi, lingvistika va madaniyat o‘rtasidagi o‘zaro aloqani o‘rganish uchun qiziqarli va muhim bir soha hisoblanadi. Har bir tilning rivojlanish jarayonida, so‘zlar va iboralarining qisqartirilishi, ko‘pincha ijtimoiy, madaniy va kommunikativ ehtiyojlarga javoban yuzaga keladi. Ingliz va qoraqalpoq tillarida so‘zlarning qisqarish usullari o‘zining o‘ziga xos xususiyatlariga ega bo‘lib, ular til va madaniyatning o‘zgaruvchan dinamikasini aks ettiradi. Bu usullar faqat grammatika va sintaksisga taalluqli bo‘lmasdan, balki jamiyatdagi turli qatlamlar, kasb-hunar va madaniyatrashuvlar bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Ingliz tili, global tillardan biri sifatida, keng miqyosda qisqarishlar, akronimlar va qisqargan shakllarni o‘z ichiga olgan bo‘lsa, qoraqalpoq tili, o‘zining xalqona va an‘anaviy til xususiyatlarini saqlagan holda, qisqartirishlarni ko‘proq fonetik va mintaqaviy jihatdan shakllantiradi. Ushbu maqola, ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so‘z qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlarini tahlil qilib, har bir tilning kommunikativ va madaniy xususiyatlari bilan qanday bog‘liq ekanligini ko‘rsatishga intiladi. Shuningdek, so‘zlarning qisqarishi orqali tilning zamonaviy rivojlanishi, yangi ijtimoiy va texnologik talablar bilan moslashishi va ularning madaniyatdagi roli o‘rganiladi. Bu jarayonlar nafaqat tildagi o‘zgarishlarni, balki til va madaniyat o‘rtasidagi o‘zaro ta’siri ham ifodalaydi. Maqola ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlar orqali tillar o‘rtasidagi madaniy farqlarni va o‘xshashliklarni yoritishga harakat qiladi.

Usullar. Ushbu tadqiqotda ingliz va qoraqalpoq tillarida so‘zlarning qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlarini chuqur tahlil qilish uchun bir nechta tadqiqot metodlari qo‘llanildi. Metodologiya, tadqiqotning maqsadi va metodlarning o‘zaro bog‘liqligini ta’minlash uchun turli xil ilmiy usullarning uyg‘unlashgan yondashuvidan iborat. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlar foydalanildi: Tadqiqotning dastlabki bosqichida, ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so‘z qisqarishlariga oid lug‘atlar, grammatik qo‘llanmalar, ilmiy maqolalar va adabiyotlar tahlil qilindi. Bu bosqichda ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so‘z qisqarishlarining xilma-xilligi va ularning ishlatilish ko‘lamini aniqlash maqsadida lug‘aviy manbalar o‘rganildi. Ingliz tilidan, xususan, texnologiya, siyosat, ijtimoiy tarmoqlar va ilmiy sohalarida keng tarqalgan qisqarishlar va akronimlar yig‘ildi. Qoraqalpoq tilidan esa, xalqona so‘zlar va an‘anaviy qisqartirishlar, shuningdek, mintaqaviy xususiyatlarga ega bo‘lgan qisqartmalar o‘rganildi [1, 1012-1014].

Tadqiqotda kvantitativ usul yordamida ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlarning miqdori va turli xil qisqartirish usullarining taqqoslanishi amalga oshirildi. Tadqiqot uchun real matnlardan (ijtimoiy tarmoqlar, gazeta maqolalari, ilmiy va texnik maqolalar) namuna sifatida olingan qisqarishlarning soni tahlil qilindi. Har bir tildagi qisqarishlarning ishlatilgan so‘zlar soni, qisqarish shakllari va ularning qayta ishlatilishi, shuningdek, qisqarishlarning kontekstdagi ta’siri aniqlanib, umumiy tendensiyalar va xususiyatlar ajratib olindi. Ushbu kvantitativ tahlil yordamida qisqarishlarning madaniy va ijtimoiy jihatdan qabul qilinishidagi farqlarni aniqlash mumkin bo‘ldi [4, 86-90].

Ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlarning lingvokulturologik xususiyatlarini sifatli tahlil qilish maqsadida, til va madaniyatning o‘zaro ta’siri o‘rganildi. Bu bosqichda tilshunoslik, madaniyatshunoslik va antropologik yondashuvlar qo‘llanildi. Ingliz tilidagi qisqarishlar ko‘proq global madaniyat, texnologiya va iqtisodiyot sohalarida keng tarqalgan bo‘lsa, qoraqalpoq tilida qisqarishlar ko‘proq milliy va mintaqaviy xususiyatlarga ega. Shuningdek, qoraqalpoq tilidagi qisqartirishlar ko‘proq ijtimoiy guruhlar va mintaqaviy identifikatsiya bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin. Bu jihatlarning tahlili orqali, qisqarishlarning jamiyatdagi rolini va madaniyatdagi ahamiyatini yaxshiroq tushunish mumkin.

So‘z qisqarishlarining lingvokulturologik xususiyatlarini o‘rganishda, so‘zlarning madaniy va ijtimoiy kontekstdagi ahamiyatini tushunish zarur. Ingliz tilidagi qisqarishlar ko‘proq global madaniyat, texnologiya va ilm-fan sohalarida ishlatilgan bo‘lib, ular universal tushunchalarni ifodalashda qo‘llaniladi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar esa, asosan, xalq tilida, mahalliy madaniyatda va an‘anaviy kontekstlarda keng tarqalgan. Tadqiqotda qisqarishlarning bu madaniy farqlari o‘rganilib, ularning har bir tilda qanday ijtimoiy guruhlar tomonidan ishlatilishi va qabul qilinishi ko‘rsatildi. So‘zlarning qisqarish usullarining grammatik va fonologik xususiyatlarini o‘rganish uchun lingvistik tahlil qo‘llanildi. Bu bosqichda, qisqarishlar turlari va ularning til qurilishiga ta’siri o‘rganildi. Ingliz tilidagi qisqarishlar asosan akronimlar va so‘z qisqartmalaridan iborat bo‘lsa, qoraqalpoq tilida fonetik qisqartirishlar va fonetik o‘zgarishlarga asoslangan qisqarishlar ko‘proq uchraydi. Qisqarishlarning semantik jihatlari ham tahlil qilindi, masalan, qisqarishlar tilning kontekstual o‘zgarishlariga qanday moslashadi va so‘zlarning yangi ma’nolari qanday shakllanadi.

Tadqiqotda tilshunoslikdan tashqari, madaniyatshunoslik, sotsiologiya va psixolingvistika kabi interdisipliner yondashuvlardan foydalanildi. Bu metod yordamida qisqarishlarning ijtimoiy ta’siri va madaniyatdagi rolini yaxshiroq tushunish imkoniyati yaratildi. Masalan, ingliz tilidagi qisqarishlarning ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda qanday ishlatilishini, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlarning esa an‘anaviy madaniyat va ijtimoiy guruhlar bilan bog‘liqligini tahlil qilish orqali tilning ijtimoiy ahamiyati aniqlangan [2, 276]. Tadqiqotda ushbu metodlarni qo‘llash orqali ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so‘z qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlarini mukammal tahlil qilish, tilshunoslik va madaniyatshunoslik sohalaridagi mavjud nazariyalarni boyitishga yordam berdi. Bu metodlar orqali tillar o‘rtasidagi o‘xshashliklar va farqlarni aniq ajratib olish imkoniyati yaratildi.

Natijalar. Tadqiqot davomida ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so‘z qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlari tahlil qilindi va quyidagi asosiy natijalar olindi:

Ingliz tili va qoraqalpoq tili o‘rtasida so‘z qisqarishlarining shakllanishi va ishlatilish kontekstida sezilarli farqlar mavjud. Ingliz tilida qisqarishlar asosan global kommunikatsiya va texnologiya sohalarida, shuningdek, akademik va

biznes sohalarida keng tarqalgan. Ingliz tilidagi qisqarishlar, masalan, "NASA" (National Aeronautics and Space Administration), "ATM" (Automated Teller Machine), "CEO" (Chief Executive Officer) kabi akronimlar va qisqartmalar global madaniyat va texnologik taraqqiyot bilan chambarchas bog'liq. Bu qisqarishlar nafaqat tilning grammatik jihatidan, balki ijtimoiy va madaniy jihatdan ham universal ahamiyatga ega. Qoraqalpoq tilida esa qisqarishlar ko'proq mahalliy va an'anaviy madaniyat bilan bog'liq. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar ko'pincha xalqona ifodalarda, ijtimoiy guruhlar o'rtasida va mintaqaviy kontekstda ishlatiladi. Masalan, "Qor" (Qoraqalpoq Respublikasi), "Shod" (Shodlik) kabi qisqartmalar mahalliy an'analar va madaniyatni aks ettiradi. Bu qisqarishlar odatda fonetik qisqarishlar bo'lib, tilning fonologik xususiyatlariga asoslanadi.

Ingliz va qoraqalpoq tillarida qisqarishlar turli kommunikativ kontekstlarda ishlatiladi. Ingliz tilida qisqarishlar ko'proq texnologiya, biznes, siyosat va ilm-fan sohalarida keng qo'llaniladi. Masalan, "Wi-Fi" (Wireless Fidelity), "URL" (Uniform Resource Locator), "SMS" (Short Message Service) kabi qisqarishlar texnologik yutuqlar va onlayn kommunikatsiya bilan bog'liq bo'lib, ular global til sifatida ingliz tilining samarali ishlatilishini ko'rsatadi. Qoraqalpoq tilida qisqarishlar asosan mahalliy jamoalarda va mintaqaviy madaniy kontekstda ishlatiladi. Masalan, "Farg'ona" (Farg'ona viloyati) yoki "Toshkent" (Toshkent shahri) kabi qisqarishlar mintaqaviy identifikatsiya va mahalliy ma'lumotlarni ifodalaydi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar ko'pincha fonetik qisqarishlar bo'lib, ular tilda iqtisodiy va ijtimoiy holatlarni aks ettiradi. Qisqarishlarning madaniyatga ta'siri har ikki tilda ham sezilarli darajada farq qiladi. Ingliz tilidagi qisqarishlar ko'proq texnologiya va global kommunikatsiya jarayonlariga tegishli bo'lib, bu tilda qisqarishlar va akronimlar har xil mamlakatlar va madaniyatlar o'rtasida o'zaro aloqalarni osonlashtiradi. Ingliz tilidagi qisqarishlarning madaniy va kommunikativ roli asosan ularning global va universal tabiatida yotadi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar esa ko'proq xalqora madaniyatni aks ettiradi. Ular ko'pincha mahalliy ijtimoiy va madaniy ehtiyojlarga javoban paydo bo'ladi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar xalqning tarixiy, madaniy va ijtimoiy xususiyatlarini aks ettiradi. Masalan, qoraqalpoq tilida qisqarishlar ko'pincha an'anaviy kasb-hunarlar, tabiat bilan bog'liq ifodalarda ishlatiladi va bu tilda qisqarishlar o'zining fonetik xususiyatlari orqali madaniy identifikatsiyani ta'minlaydi.

Ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlarning ijtimoiy qabul qilinishi o'rtasida farqlar mavjud. Ingliz tilida qisqarishlar ko'pincha o'rta va yuqori qatlamdagi ijtimoiy guruhlar tomonidan ishlatiladi, ayniqsa, texnologiya, ilm-fan va biznes sohalarida. Bu qisqarishlar, shuningdek, ijtimoiy tenglik va ommaviy axborot vositalarida ham keng qo'llaniladi. Qoraqalpoq tilida esa qisqarishlar ko'proq ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi aloqalarda, ko'chmas mulk, kasb-hunar va boshqa madaniy an'analar bilan bog'liq bo'ladi. Bu qisqarishlarning ishlatilishi odatda faqat mahalliy kontekstda va muayyan ijtimoiy guruhlar o'rtasida aniq bo'ladi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar ko'proq xalq orasida an'anaviy ma'nolarga ega bo'lib, ular tilning pragmatik jihatiga alohida ta'sir ko'rsatadi.

Ingliz va qoraqalpoq tillarida qisqarishlar sintaktik va fonetik jihatdan ham farq qiladi. Ingliz tilida qisqarishlar ko'pincha aniq va qat'iy grammatik qoidalar asosida shakllanadi va ularning sintaktik ishlatilishi ko'proq formal va texnik kontseptsiyalarni ifodalashga xizmat qiladi. Masalan, "CEO" (Chief Executive Officer) yoki "ATM" (Automated Teller Machine) kabi qisqartmalar ingliz tilida asosan biznes va texnologiya sohalariga tegishli bo'lib, ular aniq, standartlashgan shakllarda ishlatiladi. Qoraqalpoq tilida esa qisqarishlar fonetik jihatdan ko'proq moslashuvchan va mintaqaviy xususiyatlarga ega. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar, masalan, fonetik qisqartirishlar va talaffuz o'zgarishlariga asoslanadi. Bu qisqarishlar tilning fonologik xususiyatlari orqali shakllanadi va ularning sintaktik joylashuvi ko'proq xalqona va an'anaviy tarzda ifodalanadi.

Tadqiqotning natijalari ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so'z qisqarishlarining lingvokulturologik xususiyatlarini o'rganishning ahamiyatini ko'rsatdi. Ingliz tilidagi qisqarishlar global madaniyat va texnologiya sohalariga, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar esa mahalliy va an'anaviy madaniyatga bog'liq bo'lishi bilan ajralib turadi. Har ikki tildagi qisqarishlarning o'ziga xos ijtimoiy, madaniy va pragmatik jihatlari mavjud bo'lib, ular tilning zamonaviy rivojlanishi, kommunikatsiya jarayonlari va madaniy identifikatsiya bilan chambarchas bog'liqdir [5, 1431-1438].

Muhokama. Tadqiqot davomida ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so'z qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlari o'rganildi va natijalar to'plandi. Endi ushbu natijalarni chuqurroq tahlil qilib, qisqarishlar orasidagi o'xshashliklar va farqlarni, ularning til va madaniyatdagi ahamiyatini muhokama qilamiz. Bu bo'limda ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlarning o'ziga xos xususiyatlari, ularning ijtimoiy, madaniy va pragmatik o'lchamlaridagi farqlarni tahlil qilamiz.

Tadqiqot natijalari, ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlarning tilshunoslik va madaniyatshunoslik jihatdan katta farqlarga ega ekanligini ko'rsatadi. Ingliz tilidagi qisqarishlar ko'proq global madaniyat va texnologiya sohalariga tegishli bo'lib, ular universal tushunchalarni ifodalashda xizmat qiladi. Ingliz tilida qisqarishlarning ishlatilishi global kommunikatsiyani osonlashtiradi, chunki ular ko'plab mamlakatlarda tushuniladi va qo'llaniladi. Masalan, "CEO" (Chief Executive Officer) yoki "ATM" (Automated Teller Machine) kabi qisqartmalar xalqaro miqyosda qo'llanilib, turli madaniyatlar o'rtasida oson aloqani ta'minlaydi. Boshqa tomondan, qoraqalpoq tilida qisqarishlar asosan mahalliy va an'anaviy madaniyatga asoslanadi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar ko'proq ijtimoiy guruhlar va mahalliy kontekstlarda ishlatiladi. Ular ko'pincha xalqona so'zlar va an'anaviy ma'nolar bilan bog'liq bo'lib, mintaqaviy madaniyatni aks ettiradi. Masalan, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar, masalan "Farg'ona" (Farg'ona viloyati) yoki "Shod" (Shodlik), xalq orasida keng tarqalgan va ularning ishlatilishi faqat ma'lum bir madaniy guruh uchun tushunarli bo'lishi mumkin. Bu farq, qisqarishlarning til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqligini yanada aniqroq tushunishga yordam beradi. Ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlar pragmatik jihatdan ham farq qiladi. Ingliz tilida qisqarishlar ko'proq texnologiya, biznes, va siyosat kabi sohalarida ishlatiladi. Ular keng tarqalgan va har xil ijtimoiy guruhlar tomonidan tushuniladi. Bu

qisqarishlarning ishlatilishi ko'pincha aniq va qat'iy kontekstlarga asoslanadi. Masalan, "Wi-Fi" (Wireless Fidelity) yoki "SMS" (Short Message Service) kabi qisqarishlar zamonaviy texnologiyalar va kommunikatsiya vositalarining ajralmas qismi sifatida keng qo'llaniladi. Qoraqalpoq tilida esa qisqarishlarning pragmatik ishlatilishi ko'proq mahalliy va an'anaviy kontekstlarga bog'liq. Masalan, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar ko'proq mintaqaviy madaniyatni aks ettiradi va faqat o'zaro tanish bo'lgan guruhlar orasida ishlatiladi. Bu qisqarishlar, ko'pincha faqat mahalliy ma'nolarni anglatadi va ular ijtimoiy aloqalar va guruh identifikatsiyasini ta'minlaydi. Bu, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlarning madaniy o'ziga xosligini yanada ta'kidlaydi.

Tadqiqotda ingliz va qoraqalpoq tillarida qisqarishlarning fonetik va sintaktik jihatlari ham ta'kidlandi. Ingliz tilidagi qisqarishlar, asosan, standartlashtirilgan va aniq grammatika qoidalariga asoslanadi. Bu qisqarishlar ko'pincha akronimlar va so'z qisqartmalaridan iborat bo'lib, ular grammatik jihatdan qat'iy va oson tushuniladi. Masalan, "URL" (Uniform Resource Locator) va "ATM" (Automated Teller Machine) kabi qisqarishlar ingliz tilida aniq ma'nolarni ifodalaydi va ularning ishlatilishi keng tarqalgan. Qoraqalpoq tilida qisqarishlar esa fonetik jihatdan ko'proq moslashuvchan bo'lib, ular fonetik qisqarishlarga asoslanadi. Qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar ko'pincha an'anaviy talaffuz va fonetik o'zgarishlarga asoslanadi, bu esa ularning fonetik va sintaktik tuzilishini o'zgartiradi. Masalan, "Qora" (Qoraqalpoq) yoki "Shod" (Shodlik) kabi qisqarishlar, ko'pincha fonetik jihatdan o'zgaradi va ular mahalliy guruhlar tomonidan tushuniladi. Ingliz va qoraqalpoq tillarida qisqarishlarning ijtimoiy qabul qilinishi ham farq qiladi. Ingliz tilidagi qisqarishlar global miqyosda keng qo'llaniladi va ularning ishlatilishi ko'pincha o'rta va yuqori ijtimoiy guruhlar tomonidan amalga oshiriladi. Bu qisqarishlar ko'plab mamlakatlar va madaniyatlar o'rtasida oson aloqani ta'minlaydi. Qoraqalpoq tilida esa qisqarishlar ko'proq mahalliy ijtimoiy guruhlar o'rtasida ishlatiladi va ularning ishlatilishi faqat ma'lum guruhlar va mintaqaviy madaniyatlar o'rtasida keng tarqalgan. Bu, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlarning mintaqaviy va madaniy xususiyatlarini yanada ajratib ko'rsatadi [3, 41-43].

Tadqiqotda ko'plab qiziqarli xulosalar chiqdi, ammo bir nechta cheklovlar mavjud. Birinchidan, tadqiqotda faqatgina ingliz va qoraqalpoq tillariga e'tibor qaratildi, shuning uchun boshqa tillarda qisqarish usullari qanday ishlatilishini o'rganish zarur. Kelajakda, boshqa tillarda ham qisqarishlarning lingvokulturologik xususiyatlarini o'rganish, ularning tilshunoslik va madaniyatshunoslikdagi o'rni yanada chuqurlashtirishi mumkin. Ikkinchidan, qisqarishlarning pragmatik va madaniy jihatlari hamda ularning ijtimoiy kontekstdagi rolini o'rganishga alohida e'tibor qaratish zarur. Tadqiqot ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so'z qisqarishlarining lingvokulturologik xususiyatlarini o'rganishning ahamiyatini ko'rsatdi. Ingliz tilidagi qisqarishlar global madaniyat va texnologiya sohalariga bog'liq bo'lsa, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar mahalliy va an'anaviy madaniyatga asoslanadi. Har ikki tilda qisqarishlarning ijtimoiy va madaniy kontekstlardagi farqlari, ularning til va madaniyatga ta'sirini tushunishga yordam beradi. Tadqiqotning davomida olingan natijalar, tilshunoslik va madaniyatshunoslik sohalaridagi kelajakdagi izlanishlar uchun muhim yo'nalishlar ko'rsatadi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot ingliz va qoraqalpoq tillaridagi so'z qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, qisqarishlarning til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro aloqalarini, pragmatik va sintaktik jihatlari, shuningdek, ularning ijtimoiy va madaniy kontekstdagi ahamiyatini aniqladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ingliz tilidagi qisqarishlar global madaniyat, texnologiya va biznes sohalariga bog'liq bo'lib, keng tarqalgan va turli mamlakatlar o'rtasida oson tushuniladi. Qoraqalpoq tilida esa qisqarishlar mahalliy va mintaqaviy madaniyatga asoslanadi, ular ko'proq an'anaviy va ijtimoiy kontekstlarda ishlatiladi. Ingliz tilidagi qisqarishlar ko'proq universal tushunchalarni ifodalasa, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar mahalliy guruhlar o'rtasida aloqani osonlashtiradi. Bu farq, til va madaniyat o'rtasidagi bog'lanishni yanada ravshanlashtiradi. Shuningdek, qisqarishlarning fonetik va sintaktik xususiyatlari ham farqlanadi: ingliz tilidagi qisqarishlar grammatik jihatdan qat'iy va standartlashtirilgan, qoraqalpoq tilidagi qisqarishlar esa fonetik jihatdan moslashuvchan va mahalliy talaffuzga asoslanadi. Tadqiqot, ingliz va qoraqalpoq tillaridagi qisqarishlarning ijtimoiy, madaniy va pragmatik jihatlari chuqur tahlil qilish orqali, tillarning o'ziga xos xususiyatlarini va ularning global va mahalliy miqyosdagi ahamiyatini ko'rsatdi. Kelajakda boshqa tillarda qisqarish usullarining lingvokulturologik xususiyatlarini o'rganish, ularning tillar va madaniyatlar o'rtasidagi aloqalarni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR

1. Akbarovna, Sayfullayeva Fotima. "THE COMPARATIVE STUDY OF ABBREVIATIONS IN THE ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES." *Hamkor konferensiyalar* 1.14 (2025): 1012-1014.
2. Aytjanovna, Sakbergenova Ulbosin. "COMPARISON OF NOUN PARTS OF SPEECH IN KARAKALPAK AND ENGLISH LANGUAGES." *INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS* 3.36 (2025): 274-276.
3. Mirtimurovich, Djalilov Ma'rufjon. "STRUCTURAL-SEMANTIC FEATURES OF ABBREVIATIONS IN DIFFERENT LANGUAGES." *Web of Teachers: Inderscience Research* 2.6 (2024): 41-43.
4. Tugelbaevich, Berdimuratov Bakhtiyar. "The Usage of Abbreviations In Different Spheres." *American Journal of Philological Sciences* 3.12 (2023): 86-90.
5. Yuldasheva, Nargiza Ergashbayevna, et al. "Pragmalinguistic aspects of compound nouns in English and Uzbek." *Linguistics and Culture Review* (2021): 1431-1438.

Rezyume. Maqala ingliz ham qoraqalpoq tilleridagi so'z qisqartiruv usullarining lingvokulturologiyaliq o'zgesheliklerin uyreniwege qaratilgan. Izertlewe qisqartpalardin til ham madeniyat arasindagi baylanisi, pragmatikalik, sintaksislik ham fonetikalik tarepleri, sonday-aq, olardun jamiyetlik ham madeniy konteksttegi ornı tallaw etilgen. Sonın menen birge, maqala tiller ham madeniyatlar arasindagi parqlardı terehirek túsiniwge xızmet etedi.

Tayanish sózler: Inglis tili, qaraqalpaq tili, lingvokulturologiya, qisqartpalar, socialliq kontekst, regionalliq madeniyat.

Резюме. Статья посвящена изучению лингвокультурологических особенностей способов сокращения слов в английском и каракалпакском языках. В исследовании анализируется связь сокращений с языком и культурой, их прагматические, синтаксические и фонетические аспекты, а также роль в социальном и культурном контексте. В то же время статья способствует более глубокому пониманию различий между языками и культурами.

Ключевые слова: Английский язык, каракалпакский язык, лингвокультурология, сокращения, социальный контекст, региональная культура.

Abstract. This article focuses on studying the linguocultural characteristics of word abbreviation methods in English and Karakalpak languages. The research analyzes the connection between language and culture, examining the pragmatic, syntactic, and phonetic aspects of abbreviations, as well as their role in social and cultural contexts. At the same time, the article serves to deepen the understanding of differences between languages and cultures.

Key words: English language, Karakalpak language, linguoculturology, abbreviations, social context, regional culture.
